

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG SOSIALDEPARTEMENT

Statsråden

Stortingets president
Ekspedisjonskontoret
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

20/4800-

21. desember 2020

Svar på spørsmål til skriftlig besvarelse nr. 777 fra representanten Terje Breivik

Storingsrepresentant Terje Breivik har stilt følgende spørsmål til skriftlig besvarelse:
"Kan statsråden redegjøre for bruken av de frivillige forsikringsordningene i folketrygden, og hvorvidt statsråden mener det vil være hensiktsmessig å inkludere omsorgspenger i disse ordningene fra folketrygden?"

Svar:

Selvstendig næringsdrivende og frilansere er etter folketrygdloven gitt rett til å tegne forsikring for tillegg til sykepenger, slik at de får en utvidet rett til sykepenger. I tillegg er det mulig å tegne forsikring mot ansvar for sykepenger i arbeidsgiverperioden for små bedrifter.

Nedenfor redegjøres for hver ordning separat.

Frivillig forsikring for selvstendig næringsdrivende og frilansere (folketrygdloven § 8-36 og § 8-39)

Selvstendig næringsdrivende og frilansere anses som sine egne arbeidsgivere og har rett til sykepenger fra trygden først fra 17. dag. Selvstendig næringsdrivende har rett til 80 pst. av sykepengegrunnlaget fra 17. dag, mens frilansere har rett til 100 pst. av grunnlaget fra 17. dag. Den lavere dekningen for selvstendig næringsdrivende må ses i sammenheng med at deres innbetaling til folketrygden er lavere enn for lønnsinntekt (kun trygdeavgift vs. summen av trygdeavgift og arbeidsgiveravgift).

Hvem kan tegne forsikring i ordningen?

Alle som er selvstendig næringsdrivende eller frilansere, kan tegne forsikring. En person som er både selvstendig næringsdrivende og frilanser skal tegne forsikring som selvstendig næringsdrivende.

Hva dekkes?

I ordningen for selvstendige er det tre alternative dekningsgrader:

- a) Sykepenger med 80 pst. av sykepengegrunnet fra første sykedag
- b) Sykepenger med 100 pst. av sykepengegrunnet fra 17. sykedag, eller
- c) Sykepenger med 100 pst. av sykepengegrunnet fra første sykedag

En frilanser kan tegne forsikring for tilleggssykepenger (100 pst.) for de første 16 kalenderdagene.

Hvor mange har tegnet forsikring?

Tall fra 2019 viser at om lag 11 pst. av de selvstendige og 0,5 pst. av frilanserne har tegnet frivillig forsikring. Det var en nedgang i andelen forsikrede fra 2018 til 2019. Det store flertallet av de selvstendige som har tegnet forsikring har valgt alternativet med 100 pst. fra 17. dag (alternativ b).

En årsak til at så få har tegnet forsikring kan være at man har en fleksibilitet som selvstendig næringsdrivende og frilanser, slik at tapt arbeidstid og dermed inntekt i stor grad kan hentes inn igjen senere (altså at inntekten ikke går tapt, men blir utsatt). Det at inntekten ikke bortfaller, gjør det mindre lønnsomt å betale en forsikringspremie for å få inntekten utbetalt i dag framfor om noe tid.

I 2015 ble det foretatt en undersøkelse blant selvstendig næringsdrivende kunstnere (Telemarksforsking, Heian m.fl. 2015). Ifølge denne hadde fem prosent av selvstendig næringsdrivende kunstnere og 0,7 prosent av frilanserne tegnet sykepengeforsikring. Undersøkelsen fra Telemarksforsking tyder klart på at forsikringsordningen er lite kjent blant kunstnere. Av de som ikke hadde tegnet slik forsikring, var det kun 23 prosent som kjente til ordningene. Samtidig viser undersøkelsen at det er om lag en fjerdedel av disse som kjenner til ordningen, men som likevel ikke ser seg tjent med å tegne slik forsikring.

Det er ellers få holdepunkter for å vurdere hvor godt kjent disse ordningene er. Det er opplyst om ordningene på nav.no. Direktoratet er opptatt av å informere godt om ordningene og tjenestene som de forvalter, og disse nettsidene forbedres derfor jevnlig.

Hvor mye koster forsikringen?

Forsikringsordningen er selvfinansierende. Premien fastsettes i prosent av forventet pensjonsgivende årsinntekt som selvstendig næringsdrivende. Reviderte premiesatser for 2021 for de ulike alternativene i ordningen antas å bli:

Ordning	Reviderte satser fra 1.1.2021 (pst).
80 pst. fra 1. dag	2,3
100 pst. fra 17. dag	1,6
100 pst. fra 1. dag	9,4
Frilansere	2,3

Frivillig forsikring for små bedrifter (folketrygdloven 8-21)

Ordningen innebærer at man som arbeidsgiver kan forsikre seg mot ansvar for sykepenger i arbeidsgiverperioden.

Hvem kan tegne forsikring i ordningen?

For at en arbeidsgiver skal kunne tegne forsikring i denne ordningen må de samlede lønnsutbetalingene i det foregående året ikke overstige 40 ganger grunnbeløpet (drøyt 4 mill. kroner i 2020). Ordningen er altså beregnet på virksomheter med få ansatte.

Hva dekkes?

Forsikringen dekker 100 prosent av utgiftene til sykepenger med feriepenger fra og med 4. til og med 16. fraværsgang, begrenset opp til 6 ganger grunnbeløpet. Fraværet må dokumenteres med legeerklæring. Arbeidsgiverperioden er fra 1. til 16. dag. Fra og med dag 17 dekker folketrygden utgiftene. Dersom nytt sykefravær oppstår mindre enn 16 dager etter at det forrige ble avsluttet, regnes dagene med i samme arbeidsgiverperiode. En arbeidstaker kan ha mange sykepengetilfeller i løpet av et år.

Hvor mange har tegnet forsikring?

Av alle virksomheter i Norge med minst én ansatt, er det om lag halvparten som har fire eller færre ansatte. Alle disse er potensielle brukere av ordningen. Ansatte i slike virksomheter utgjør samtidig en liten andel av alle arbeidstakere. Bedriftene som omfattes av denne ordningen, kan ha lønnsutgifter på inntil 40 G, dvs. litt over 4 mill. kroner. Dersom man antar at det utbetales i gjennomsnitt 600 000 kroner i lønn til hver ansatt, betyr det at de små bedriftene som omfattes av ordningen kan ha opp mot 7 ansatte.

Ifølge SSB er det om lag 141 000 virksomheter med mellom 1-9 ansatte. Det er for tiden 995 bedrifter med forsikring etter § 8-21. Refunderte sykepenger for små bedrifter utgjorde 13 mill. kroner i 2019, og det var 902 bedrifter som mottok refusjon. Det er altså få av de aktuelle bedriftene som velger å forsikre seg.

Det er få holdepunkter for å vurdere hvor godt kjent forsikringsordningen er. Det er opplyst om ordningene på nav.no. Direktoratet er opptatt av å informere godt om ordningene og tjenestene som de forvalter, og disse nettsidene forbedres derfor jevnlig.

Det er likevel nærliggende å tro at det ikke er mangel på kjennskap som er hovedårsaken til at under 1 pst. av små virksomheter ikke har tegnet slik forsikring, i og med at dette er en

"billig" forsikring sammenlignet med hva markedet ellers ville tilbudt. Det er mer nærliggende å anta at det er få bedrifter som ser seg tjent med å ha en slik forsikring.

Hvor mye koster forsikringen?

Forsikringsordningen er selvfinansierende. Arbeidsgiveren skal betale en forsikringspremie, som fastsettes i prosent av de samlede lønnsutbetalingene. Premien er i dag på 1,1 prosent.

Spørsmål om det er hensiktsmessig å inkludere omsorgspenger i de eksisterende forsikringsordningene:

Hvorvidt en forsikring mot en uforutsett utgift er hensiktsmessig, avhenger av risikoen for at en utgift oppstår og størrelsen på utgiften. Ved kommersielle forsikringer vil man forventningsmessig tape på å forsikre seg. Ved en selvfinansierende ordning vil *forventet* kostnad og gevinst være lik - men noen vil også her i praksis betale mer enn de får tilbake, mens andre vil få dekket mer enn de har betalt.

Det er derfor det kun er utgifter som man vil ha problemer med å bære dersom de skulle oppstå som det er fornuftig å forsikre seg mot. Her er det vesentlig forskjell på sykepenge og omsorgspenger.

Sykepenge:

- Alle kan bli syke og ha rett på sykepenge.
- En selvstendig næringsdrivende, frilanser eller arbeidstaker kan ha mange perioder med rett til sykepenge i løpet av et år. I hver sykepengeperiode må den selvstendige, frilanseren eller arbeidsgiveren dekke 16 dager.

Omsorgspenger:

- Som hovedregel er det bare personer med omsorg for barn under 12 år som har rett til omsorgspenger.
- Det maksimale antallet dager med omsorgspenger som ikke dekkes av folketrygden, er ti per år per person.

Risikoen for at man som selvstendig, frilanser eller arbeidsgiver får utgifter på et nivå som er vanskelig å bære, er altså mye større for sykepenge enn for omsorgspenger.

Dersom omsorgspenger skal omfattes av forsikringsordningene i tillegg til sykepenge, foreligger det to alternativer.

Det ene vil være å opprette en egen forsikringsordning som kun omfatter omsorgspenger. En slik ordning vil i tillegg til lovendringer kreve at det utvikles en tilpasset løsning og søknadsdialog. Jeg har fått opplyst at direktoratet anser at dette vil medføre administrative kostnader som ikke vil stå i forhold til behovet for en slik ordning. Videre vil den bli relativt kostbar for den enkelte forsikringstaker, fordi bare virksomheter/selvstendige/frilansere med store utgifter til omsorgspenger antas å ville være interessert i ordningen. Dette anser jeg derfor som helt uaktuelt.

Det andre alternativet er å inkludere rett til refusjon for betalte omsorgspenger i den eksisterende forsikringsordningen for sykepenges. Da vil premien økes for alle. De uten barn vil betale mer for uendret utbetaling, mens de med barn vil betale mer, men også kunne forvente å få mer. Det vil kunne gjøre forsikringsordningen mer attraktiv for selvstendig næringsdrivende/frilansere med barn under 12 år, og tilsvarende for små virksomheter der et flertall av de ansatte har barn under 12 år. Samtidig vil ordningen bli mindre attraktiv for de uten barn under 12 år, det vil si at enkelte selvstendige/frilansere + små virksomheter ikke lenger ser seg tjent med å tegne slik forsikring. På forhånd er det usikkert om dette i sum fører til at det blir flere eller færre som tegner slik forsikring, og det er dermed også usikkert hvilken samlet effekt dette får på forventet forsikringspremie. Isolert sett vil åpenbart det å inkludere omsorgspenger i forsikringen innebære at premien øker noe.

Ut fra disse vurderingene mener jeg at det ikke er hensiktsmessig å utvide de frivillige forsikringsordningene for sykepenges for selvstendig næringsdrivende, frilansere og små bedrifter til også å omfatte omsorgspenger. Verken departementet eller Arbeids- og velferdsdirektoratet kan dessuten se å ha mottatt mange henvendelser om at det er behov for en slik forsikring, verken før eller under pandemien.

Med hilsen

Henrik Asheim